

Den 5–9 maj, i ett soligt Linköping, hölls neurologföreningens årliga neurologivecka. Cirka 300 deltagare och tillika 100 sponsorrepresentanter intog Linköpings konsert och kongress och spenderade faktaspäckade dagar tillsammans med kollegor från hela landet. Neurologiveckan föregicks av en uppskattad ST dag för våra yngre kollegor den 4 maj med temat neuroradiologi där rekordantal 60 deltagare var anmälda. Nedan följer ett kortare referat där respektive specialistsällskap inom svensk neurologi traditionsenligt svarade för aktuellt tema och program.

Kunskapsfest

när neurologer tog över Linköping

MS sällskapet

Huvudprogrammet inleddes av MS sällskapet som i år hade temat "MS 2.0 – Neuroinflammation i förändringens tid". MS sällskapets ordförande Lenka Nováková modererade sessionen och informerade om de nya diagnoskriterierna som nyligt publiceras. Därefter presenterades preliminära data från den nationella kliniska prövningsstudien RIDOSE som avslutades i december 2024 där många neurologkollegor i landet deltagit. MS under graviditet och amning belystes och därefter presenterades historiken bakom och vikten av svenska neuroregistret för utvecklingen av vården och behandling vid MS. Slutligen gavs en översikt över autoimmuna encefaliter, som avslutades med nyheten om att diagnosen nu finns i Svenska Neuroregistret, med ett integrerat verktyg för diagnostik som aktiverades i juni.

"Den största förändringen i vårt fält är de nya diagnostiska kriterierna för MS som kommer att förändra hur vi diagnosticerar MS". Dessa är till största del baserade på MR, vilket ställer krav på neuroradiologer att beskriva nya typer av förändringar. Vi kommer nu också kunna ställa MS diagnos och behandla personer med radiologiskt isolerat syndrom som ännu inte har neurologiska funktionsnedsättningar. Vidare är behandlingar med Brutons tyrosinkinashämmare (BTK-hämmare) på väg, en oral hjärnpenetrerande behandling,

som påverkar kronisk neuroinflammation och riktar sig mot mikroglia och B-celler i både i periferin och inne i det centrala nervsystemet. BTK-hämmare har inte kunnat minska årlig skovfrekvens, men lyckats fördröja tiden till bekräftad försämring av funktionsnedsättning även hos patienter med progressiv MS, vilket tyder på att BTK-hämmare, exempelvis tolebrutinib, kan påverka smygande/kronisk neuroinflammation, som manifesterar sig som sjukdomsprogression oberoende av skov (progression independent of relapse activity, PIRA). PIRA är för övrigt ett nytt begrepp som vi behöver lära oss diagnostisera i kliniken, då dessa patienter i framtiden sannolikt kommer att behandlas med BTK.

Mer information finns på MS sällskapets hemsida: Svenska MS-sällskapet – Multipel Skleros mssallskapet.se.

Epilepsi-sällskapet

På eftermiddagen tog Epilepsi-sällskapet vid med vice ordförande Johan Zelano som moderator. Temat var "läkemedelsbehandling med fokus på graviditet" och viktiga aspekter kring preparatval och andra förebyggande åtgärder för anfallsminimering och skydd av fostret belystes. De nya riktlinjerna om valproat och topiramat är viktig kunskap för alla neurologer. "Fetalt valproat spektrum disorder", ett tillstånd med ett spektrum av neuronala utvecklingsskador som kan drabba

Diagnostik

Relevanta MR.-fynd
Tydligt avgränsad
hyperintensiv signal på
T2 FLAIR-sekvens i ena
eller båda mediala
temporallober

Relevanta LP-fynd
Något av

- Celler > 5
- KFLC-IF över -0.5
- Detekterbara plasmablastar på CSV-Immunpanel
- Förhöjd intratekal IL-6
- Förhöjt CXCL13

Tänkbar AE/PNS

MR hjärna med
neuroinflammationsprotokoll

och orienterande LP*

Fortsätt direkt

Kliniska
högriskfynd för AE/PNS?

Nej

Ja

Orienterande LP.
Inkluderar EJ
antikroppar:

- CSV-Celler
- KFLC-IF
- CSV-Immunpanel
- S+CSV Interleukin-6
- CSV-CXCL13
- CSV-Neurofilament light

Spara CSV för
eventuell kommande
antikroppstestning

Karolinska Institutet

6 maj 2025

34

Professor Ronny Wickström från Karolinska Institutet föreläste om när man ska misstänka immunmedierad epilepsi och hur man ska behandla det.

»Det pågår ett 10-tal kliniska multicenter randomiserade terapi-studier vid ALS i Sverige, och ännu fler internationellt, där nya läkemedel mot ALS testas.«

foster som utsatts för valproat under graviditet beskrevs ingående samt varför valproat men även topiramat bör undvikas som behandling av epilepsi under graviditet. Därefter gavs exempel från Oslo och Norge, där vikten av att följa checklistor vid besök förespråkades samt att planera graviditeten så att läkemedelsbehandling kan ställas om inför denna. En paneldebatt avslutade sessionen.

Vice ordförande Johan Zelano tillfrågades om de viktigaste nyheter för Epilepsi-sällskapet under året. "För oss sker det en stor utveckling inom nya läkemedel hos både barn och vuxna. Det blir också alltmer fokus

på precisionsmedicin, med genetisk immunologisk diagnostik som grund för skraddarsydd behandling. En annan viktig fråga är bättre information till patienter." Mer information finns på: epilep sisallskapet.se.

Svenska neuromuskulära arbetsgruppen SNEMA

Dag 2 inleddes med SNEMAs halvdag som hade temat amyotrofisk lateral skleros (ALS) och modererades av ordförande Rayomand Press. Förmiddagen inleddes med att beskriva den nationella arbetsgruppen (NAG) ALS och arbetet på ett vårdprogram, med målet att ge enhetlig, och förbättrad vård för personer med ALS och deras anhöriga. Men även att vården ska vara lika för patienter oavsett var i landet man bor. Detta är särskilt viktigt då ALS fortsatt är en icke-botbar svår neurologisk sjukdom. Föredraget följdes upp av information om pågående och avslutade behandlingsstudier vid ALS. Fokus var på Tofersen, generterapi mot genen superoxid dismutas (SOD1) för behandling av SOD1-relaterad genetisk ALS med internationellt genomslag. Sverige hade en deltagare som fick behandling med Tofersen i VALOR-studien. Dennes sjukdom har helt kunnat bromsas upp och personen är fortfarande gångare utan hjälpmedel och på väg att återgå i jobb på deltid. Därefter beskrevs "kognition och kognitiv screening vid ALS", något som förbisetts under lång tid men som man

kunnat belysa genom det kognitiva screeningsverktyget ECAS. ALS kan debutera på många olika sätt och är i vissa fall nära besläktat med frontallobsdemens. Slutligen belystes det viktiga, men många gånger förbisedda ämnet "Barn som närstående till föräldrar med ALS", med fokus på familjens stödbehov.

När SNEMAs ordförande tillfrågades om de viktigaste nyheterna inom fältet beskrevs att: "Det händer otroligt mycket inom fältet av forskning kring diagnostiska och prognostiska biomarkörer i blod och cerebrospinalvätskan för ALS, där Sverige har en ledande roll internationellt. Det pågår dessutom ett 10-tal kliniska multicenter randomiserade terapistudier vid ALS i Sverige, och ännu fler internationellt, där nya läkemedel mot ALS testas."

För mer information om pågående och kommande behandlingsstudie: ALS-forskning Umeå www.umu.se/forskning/grupper/als-forskning-umea/ och ALS Clinical Research Group (ALS kliniska forskargrupp) ki.se/cns/forskning/avdelningen-for-neuro/als-clinical-research-group-als-kliniska-forskargrupp

Linköping

Eftermiddagens program var tillägnad värden Linköping och modererades av professor Katarina Laurell. Programmet hade stor spännvidd och inleddes med Håkan Olaussons föreläsning om hudnerver och hans upptäckter som påverkar båda smärta och välbefinnande. Överläkare Olof Danielsson tog sedan vid och beskrev den neuromuskulära "Linköpingsmodellen" vilket förutom multidisciplinärt team även inkluderar ett lokalt muskellaboratorium som inriktar sig på diagnostik av muskelsjukdomar. Man firar i år 50 års jubileum och med fantastiska bilder guidades vi genom patologin vid bland annat inflammatoriska myositer. Avslutningsvis uppdaterade professor Katarina Laurell oss om möjliga lösningar för ökningen av diagnosen normaltryckshydrocefalus och sista passet ägnade doktorand och sjuksköterska Tillan Strand om vikten av specialistsjuksköterskeutbildningen.

Kvällen vigdes åt social samvaro och god middag på Flygvapenmuseet där vi först guidades runt i museet och sedan spade god mat och musik. Kvällens huvudattraktion Louise Hoffsten fick Sveriges neurologer att jubla av lycka. Hon spred glädje och sånglust till deltagarna och applåderorna ville aldrig ta slut.

Swemodis

Förmiddagspasset dag 3 tillägnades Swemodis, med temat "Parkinsons sjukdom i arbetsför ålder". Moderatör var skattmästare Anders Johansson som föredrog de nya uppdaterade riktlinjerna för utredning och behandling av Parkinsons sjukdom. Man förordade tidig behandlingsstart då det inte finns belägg för större risk för dyskinesier eller komplikationer jämfört med att vänta med behandling. Det som avgör beslutet är en inskränkning på vardagsaktiviteter såsom att stiga upp och/eller klä på sig och målet med terapi är att få bättre livskvalitet och återfå normal/nära normal funktionsnivå. Individanpassad behandling förespråkades, där kvinnor generellt har bättre behandlingseffekt än män som behöver högre doser. Man hänvisade till en studie

»Vår huvudfokus är kontinuitet och vidareutveckling i våra breda utbildningsinsatser samt revidering av våra akutkort och framtagande av kort med nya teman.«

från 2014, publicerad i Lancet, där det framgår att det inte spelar någon roll vilket läkemedel man börjar med, i slutändan blir det samma resultat.

Fatigue har störst negativ effekt på arbetsförmågan och detta, tillsammans med ångest, depression och kommunikationssvårigheter kräver komplexa interventioner. Exekutiv nedsättning har visat sig vara svårbehandlad utifrån samlat data.

Mer information finns på Swemodis hemsida:

www.swemodis.se/

Akut neurologi i Sverige – ANS

På eftermiddagen var det dags för ANS halvdag. Temat var "Akut gott och blandat" (vilket var en blinkning till Cloettastaden Linköping). Ordförande Mikael Jerndal modererade och bjöd deltagarna på olika akutneurologiska aspekter. Först behandlades handläggning av idrottsrelaterade skador mot huvudet. Viktiga budskap var den att neurobiologiska återhämtningen efter en skada mot huvudet är mycket längre än den kliniska och att 10–15% av idrottare har fortsatta symptom i flera månader. Hjärntrappan 2.0 förespråkades samt att reducera skärmtid och fysisk aktivitet de första dygnet.

Stroke utgör en betydande del av akutneurologin och ny kunskap sammanfattades koncist, man behandlade bland annat trombolys i förlängt tidsfönster, trombolys vid lindrig stroke, de senaste studierna av trombekтоми vid mellanstora och distala kärlocklusioner samt prehospitalt omhändertagande och blodtryckssänkning vid misstänkt stroke. Inom ANS arbetar man för närvarande specifikt med att stödja implementering av förlängt tidsfönster för trombolys och mer strukturerat omhändertagande av ICH. På frågan vad som är viktigast just nu inom sällskapet, blev svaret att "vår huvudfokus är kontinuitet och vidareutveckling i våra breda utbildningsinsatser samt revidering av våra akutkort och framtagande av kort med nya teman. Båda dessa insatser når också ut till andra läkare än neurologer runt om i landet, dvs till en del medicinjourer och akutläkare som tar hand om patienter med neurologiska tillstånd i akutskedet."

Mer finns att läsa på Akut Neurologi i Sverige:

www.akutneurologi.org

Huvudvärkssällskapet

På kongressens sista dag var Huvudvärkssällskapet värd för programmet som modererades av vice ordförande

Matthias Linde. Temat var "Spontan intrakraniell hypotension, andra ovanliga huvudvärkstillstånd och AI inom huvudvärkssvården". En nyhet som presenterades var att diagnosen spontan intrakraniell hypotension (SIH) är sannolikt betydligt vanligare tillstånd än vad man tidigare uppmärksammat inom huvudvärkssvården och för vilken det nu finns nya metoder att både utreda och behandla i Sverige. Även New Daily Persistent Headache (NDPH) beskrevs, vilket är ett ovanligt tillstånd med daglig ihållande huvudvärk som kommer plötsligt, patienter minns ofta precis datum för debut. Den är vanligare hos kvinnor än män och en uteslutningsdiagnos samt en av flera viktiga differentialdiagnoser till spontan intrakraniell hypotension. Slutligen belyste forskargruppen från KI även fler aspekter kring klusterhuvudvärk där man bland annat undersökt insomni och utbrändhetsfrekvens samt inflammationsmarkörer.

På frågan om den viktigaste nyheten för i år inom sällskapet beskrevs projekt "Huvudsaken" där man utvecklat en modell för att på både regional och nationell nivå belysa de potentiellt kostnadsbesparande effekterna av satsning på högspecialiserad vård och därigenom inspirera beslutsfattarna som allokera sjukvårdens begränsade resurser.

Mer finns att läsa på: huvudvarksallskapet.se

Neurologföreningens årliga stipendium

Under veckan delade även svenska neurologföreningen ut sitt årliga stipendium på 150 000 kronor. Årets stipendiat, Michael Mazya och hans doktorand Hannes Frejd vann stipendiet med forskningsprojektet "När prevention fallerar - Strategier för fortsatt blodförtunnande behandling hos patienter med stroke som inträffar trots pågående behandling med antikoagulantia." Vi ser fram emot att höra resultat från studien vid nästa års Neurologivecka. Svenska neurologföreningen delade även ut sitt pedagogiska pris "Den gyllene reflexhammen" som i år förtjänstfullt gick till neuroradiolog David Fällmar Akademiska sjukhuset, för hans inspirerande och pedagogiska insatser att utbilda oss neurologer i neuroradiologi. När vi summerar neurologiveckan i Linköping var möjligheten att utbyta kunskap och erfarenheter det som uppskattades mest, vilket också återspeglades i utvärderingen. Svenska neurologföreningen tackar ödmjukast för positiva kongressdeltagare som bidragit med diskussioner, kunskapsutbyte och social samvaro. Vi ser fram emot neurologins fortsatta framsteg och utmaningar och hälsar alla hjärtligt välkommen till nästa års neurologivecka den 4–8 maj 2026 på Elmia i Jönköping.

Text **KARIN FORSBERG**

Vetenskaplig sekreterare Svenska Neurologföreningen (avgående), neurolog och forskare vid Institutionen för klinisk vetenskap, Umeå universitet
karin.forsberg@umu.se